

Lausunto / Harrastamisen Suomen mallin kirjaus nuorisolakiin

Hyvinvointilautakunta 06.04.2022 § 86
654/00.01.05/2021

Valmistelija

Hyvinvointipäällikkö Anna Mäkelä
Harrastamisen Ylöjärven mallin projektipäällikkö Heikki Puttonen
Nuorisopalvelupäällikkö Riikka Kärkkäinen

Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi nuorisolain muuttamisesta sekä liitteenä olevasta luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi nuorisotyöstä ja -politiikasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.

Tausta

Hallitusohjelmaan on kirjattu lasten ja nuorten hyvinvointia koskevan tavoitteen toteuttamisen yhtenä keinona, että jokaiselle lapselle ja nuorelle taataan aito mahdollisuus mieluisaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Hallitusohjelman kirjauksen mukaan mm. luodaan Islannin mallista suomalainen toteutus sekä käynnistetään valmistelu, jonka tavoitteena on edistää maksuttomia harrastusmahdollisuuksia koulupäivän yhteydessä. Harrastamisen Suomen mallia valmistellut työryhmä esitti, että Harrastamisen Suomen mallin pysyvyyden turvaamiseksi mallista tulisi säätää nuorisolaissa.

Harrastamisen Suomen mallin lisäksi nuorisolakiin ehdotetaan muutoksia asetuksiin, jotka koskevat valtakunnallisten nuorisoalan järjestöjen, valtakunnallisten nuorisoalan osaamiskeskusten sekä nuorisokeskusten valtionapukelpoiseksi hyväksymistä, vuosiavustusprosessia sekä avustuskäytäntöjen sujuvuutta ja läpinäkyvyyttä. Nämä asetukset eivät vaikuta kuntien toimintaan.

Tavoitteet

Harrastamisen Suomen mallista säätämisen tavoitteena on nuorten hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden lisäämiseksi vakiinnuttaa Harrastamisen Suomen mallin mukainen harrastustoiminta pysyväksi toimintamalliksi kunnissa, ja tätä kautta edistää perusopetukseen osallistuvien nuorten mahdollisuutta mieluisaan ja maksuttomaan harrastukseen.

Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi uudet säännökset Harrastamisen Suomen mallista. Ehdotetuissa säännöksissä määriteltäisiin edellytykset, joita noudattaen kunta voisi halutessaan järjestää Harrastamisen Suomen mallin mukaista harrastustoimintaa nuorille. Lisäksi säännöksissä määriteltäisiin perusteet valtionavustuksen myöntämiselle edellä mainittuun toimintaan. Nuorisolain mukaan nuoria ovat kaikki alle 29-vuotiaat. Harrastamisen Suomen mallin mukainen toiminta olisi kuitenkin tarkoitettu perusopetukseen osallistuville nuorille.

Lausunto

Harrastamisen Suomen mallin kirjaus nuorisolakiin vahvistaa mallin juurtumista pysyvämmäksi toiminnaksi kunnissa. Kirjauksissa on kuitenkin puutteita, jotka eivät takaa mallin pysyvyyttä käytännössä. Mallille asetettujen tavoitteiden saavuttamista, ja käytännön pysyvyyttä edistäisi, jos malli liitettäisiin myös perusopetuslakiin. Jos mallin toteutus halutaan kytkeä kiinteästi osaksi lasten ja nuorten koulupäiviä, tulisi koulupäivien rakennetta voida muuttaa ja suunnitella kokonaisuutena harrastukset huomioiden jo lukujärjestyksiä tehtäessä. Tällöin harrastaminen kuuluisi jokaisen oppilaan viikkorytmiin koko perusopetuksen ajan, jolloin myös hyvinvointitekijät korostusivat pitkällä aikavälillä. (Pulkinen 2015.) Nykyisellä mallilla harrastuksia liitetään koulupäivään koulun ulkopuolelta ja se ei ole paras mahdollinen ratkaisu. Koulun nykyistä kerhotoimintaa ja harrastamisen mallia olisi pidemmällä aikavälillä syytä tarkastella ja kehittää kokonaisuutena.

Nuorisolakiin ollaan kirjaamassa vuosittaista valtion avustuskäytännettä, jossa kunnat voisivat hakea vuosittain valtion avustusta harrastamisen mallin toteuttamiseen. Vuosittaiset avustushakemukset ja raportoinnit nykyisellä tarkkuudella työllistävät kuntia kohtuuttomasti. Tähän ehdottaisimmekin hakemuskäytännön uudelleen tarkastelua niin, että se tulisi olemaan nykyistä käytännöllisempi ja ketterämpi. Vuodeksi kerrallaan myönnettävä avustus heikentää myös mahdollisuutta sitouttaa harrastusten järjestäjiä (yhdistykset, yritykset, järjestöt) toimintaan pidemmälle aikavälille kuin vuodeksi. Pidemmän aikavälin avustuskausi mahdollistaisi toiminnan pitkäjänteisemmän suunnitelmallisuuden, sekä sitouttaisi myös harrastusten järjestäjiä kehittämään toimintaansa pitkäjänteisemmin esimerkiksi rekrytoimalla osaavia harrastusten ohjaajia.

Harrastamisen Suomen malli on merkittävä työkalu lasten ja nuorten hyvinvoinnin, osallisuuden sekä yhdenvertaisuuden edistämiseksi, mutta jotta nämä tavoitteet aidosti toteutuisivat, olisi malli kytkettävä tiiviimmin osaksi lasten ja nuorten koulupäiviä ja mallin kautta olisi pystyttävä mahdollistamaan pitkäkestoisemmat ja pitkäjänteisemmät hyvinvointia tukevat harrastukset lapsille ja nuorille.

Asetuksiin koskien järjestöjä, osaamiskeskuksia sekä nuorisokeskuksia ei lausuta erityisiä huomioita.

Tarkemmin lausuntopyyntöön voi tutustua osoitteessa

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=ef2dbdc4-34e8-44ca-b436-ba4e97c13798>

Lisätiedot	Hyvinvointipäällikkö Anna Mäkelä, anna.makela@ylojarvi.fi , p. 044 481 1471
Esittelijä	Vapaa-aikajohtaja
Päätösehdotus	Hyvinvointilautakunta päättää hyväksyä valmistelun mukaisen lausunnon.
Päätös	Keskustelun jälkeen hyväksyttiin. -----